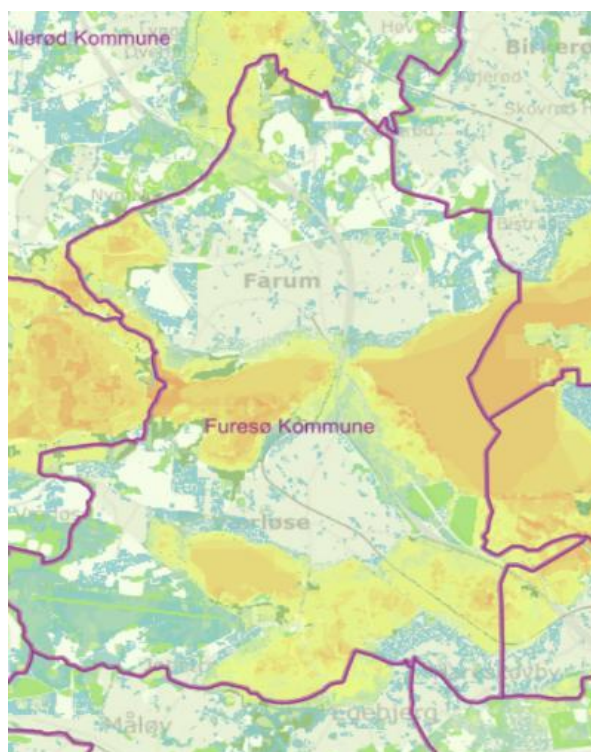
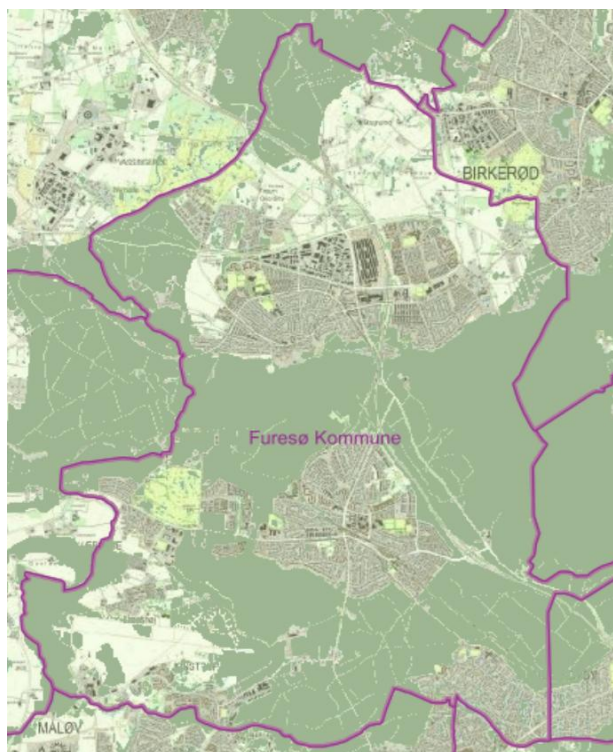
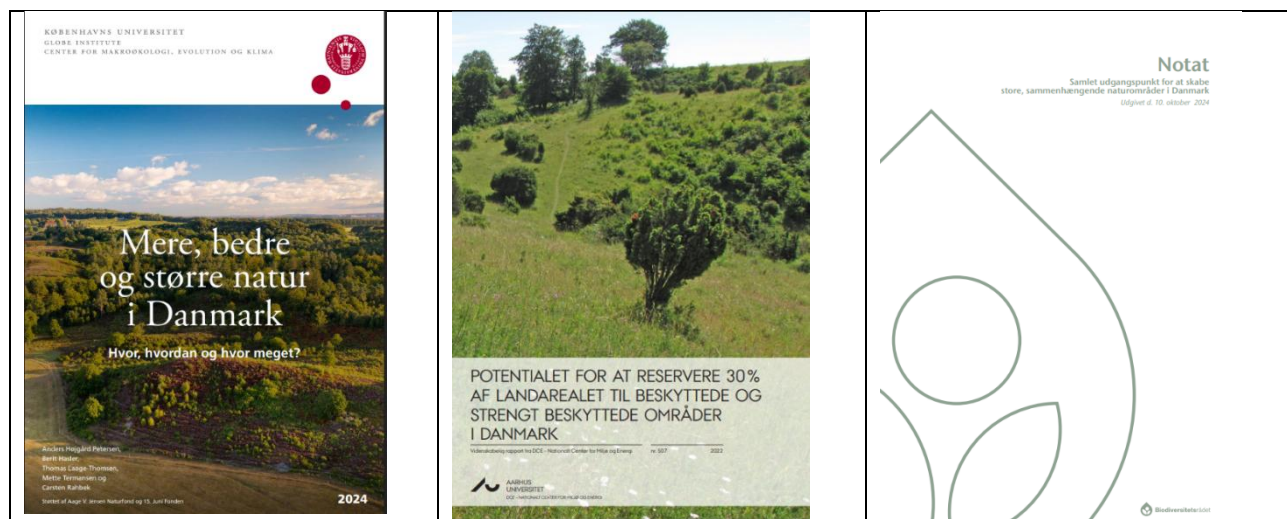

Furesøs særlige ansvar for naturen

Furesø kommunes store naturværdier og særlige ansvar for Danmarks biodiversitet

Danmarks Naturfredningsforening, lokalafdeling
Furesø

Notat fra Danmarks naturfredningsforening lokalafdeling, Furesø. Maj, 2025
Morten Rosenvold Villadsen

Furesøs særlige ansvar for Danmarks biodiversitet

Naturarealerne i Furesø er blandt de mest værdifulde på Sjælland (og i Danmark). Arealerne har et stort potentiale for at være attraktive for både de truede arter og de heldige borgere, der alle kan glæde sig over den rige natur og en kommune, der løfter sit nationale ansvar.

I dette notat vil vi beskrive, hvordan Furesø kommune kan blive en endnu bedre, smukkere og mere attraktiv kommune at bosætte sig i. Furesø kommune kunne blive den vildeste naturkommune med en forbilledlig forvaltning, naturgenopretning og de stærkeste naturværdier. Potentialet er tårnhøjt, og politisk har man alle muligheder for at skabe en succes på baggrund af de mange store naturområder, der allerede er i offentligt eje.

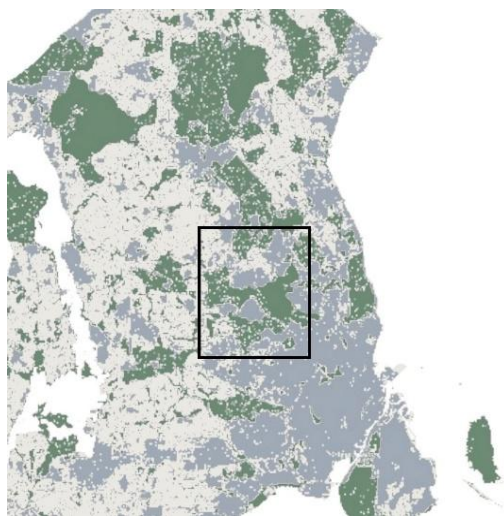
Foto: Sækken, tilgroet hængesæk syd for Farum sø. Eneste sted i Danmark med Grenet star og kommunens bedste lokalitet for grøn buksommerfugl, tranebær og den kødædende plante soldug. MRV.

Sammenlignet med de fleste andre kommuner har Furesø kommune et langt større ansvar for at prioritere en ambitiøs naturgenopretning og beskyttet natur. Dette skyldes de store naturværdier der allerede findes. Derfor er det afgørende, at Furesø kommune gør en ekstraordinære indsats, hvis dansk biodiversitet skal reddes. Furesø kommune bærer et reelt ansvar for den danske naturskat.

Baggrunden er dystert. Danmark har mindst natur i Europa og i den ringeste tilstand. Biodiversitetskrisen findes i høj grad her. Der begynder dog at være en vilje til at prioritere naturen højere. Nævnes skal selvfølgelig er der en folkelig modstand mod mere vild natur, men modstanden er dog aftagende og uddøende. Grøn trepart tager landbrugsområder ud af drift. Vandmiljøet prioriteres. Skove ejet af Naturstyrelsen omdannes til naturnationalparker eller lægges urørte af skovdrift og flere steder har halvvilde heste og kvæg hele deres liv i naturen. Danmark er begyndt at forstå, at vi skal prioritere naturen. Den vilde natur giver os glæde, grundvand, badevand, ren luft, livskvalitet, biodiversitet og turisme.

Vigtige spørgsmål i denne forbindelse er, HVOR skal vi prioritere naturen og HVORDAN?

De 3 primære arealanalyser, der danner den faglige baggrund for notatet:

1) Aarhus Universitet (Ejrnæs, 2022¹) ”**POTENTIALET FOR AT RESERVERE 30% AF LANDAREALET TIL BESKYTTEDE OG STRENGT BESKYTTEDE OMRÅDER I DANMARK**”. Her udpegedes de bedst egnede arealer i forhold til at beskytte 30% af landarealet, herunder etablering af store sammenhængende naturområder med græssende dyr.

2) Københavns Universitet (Petersen, 2024²) ”**MERE, BEDRE OG STØRRE NATUR I DANMARK**” hvor artsdata på truede arter danner baggrund for en kortlægning af Danmark i forhold til, hvor vi skal udpege store sammenhængende naturområder på mere end 500 hektar, hvis vi vil gøre en indsats for at bevare den danske biodiversitet.

Figur: Biodiversitetsrådet kort (2024) hvor Furesø kommune er indrammet.

3) Ovennævnte 2 udgivelser er blevet sammenstillet og rensat for infrastruktur af biodiversitetsrådet (Biodiversitetsrådet, 2024³) ”**Samlet udgangspunkt for at skabe store, sammenhængende naturområder i Danmark**”

”... der er stor biodiversitetsfaglig enighed [+75%] mellem de tre analyser om, hvilke landarealer i Danmark der kan danne udgangspunkt for at skabe store (≥ 500 ha), sammenhængende naturområder, som repræsentativt beskytter den terrestriske og ferske biodiversitet i DK” (Biodiversitetsrådet, 2024).

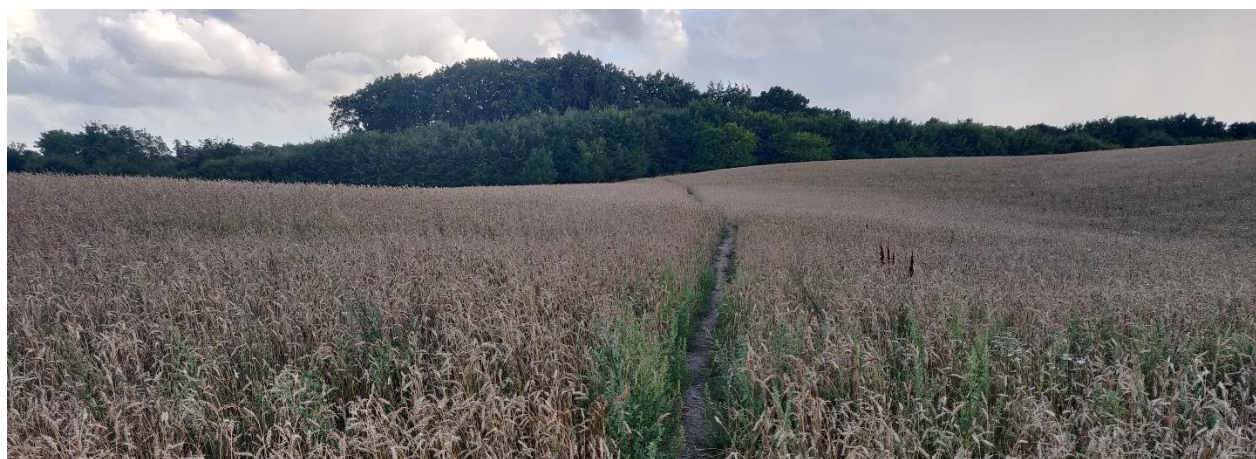

Foto: Trampesti gennem kornmark nord for Farum sø. Arealet der kunne sammenbinde gode naturområder. MRV.

¹ <https://dce2.au.dk/pub/SR507.pdf>

² https://macroecology.ku.dk/pdf-files/reports-and-publications/Mere__bedre_og_st_rre_natur_i_Danmark_2024.pdf

³ https://www.biodiversitetsraadet.dk/pdf/2025/03/Notat_Samlet-udgangspunkt-for-at-skabe-store-sammenhaengende-natuomraader-i-Danmark_10.10.2024.pdf

Brandmandens lov ("red det vigtigste!")

Det er afgørende, at vi sætter ind med de rigtige naturtiltag, de rigtige steder.

Biodiversiteten beskyttes mest effektivt efter principperne i "Brandmandens Lov" (se nedenstående boks), der tilsiger, at de mest værdifulde naturområder er de vigtigste at redde fra trusler, og at det er her, man skal hjælpe med beskyttelse og naturgenopretning først. Det er nemlig her, man er i størst risiko for at miste uvurderlige naturværdier.

Brandmandens lov

Fra biodiversitetsrådets årsrapport, 2023⁴:

I en dansk kontekst anvendes nogle gange begrebet 'brandmandens lov' i forhold til prioritering af biodiversitetsindsatser. Analogien går i sin enkelthed ud på at prioritere mellem forskellige indsatser for at beskytte naturen på samme måde, som en brandmand må prioritere, når han ankommer til en ildebrand. Først gælder det om at redde de arter, der er truet og det, der endnu er intakt. Dernæst skal ilden slukkes i det, som brænder, svarende til at stoppe ødelæggelsen af naturen. Til sidst overvejes det om noget af det, der er ødelagt, skal genoprettes eller genetableres

Det er en udbredt misforståelse at det er mest meningsfuldt at lave naturgenopretning på en pløjemark, men det vil i analogien ovenfor svare til at prioritere genopbygning af de nedbrændte bygninger, mens der endnu er ild i den mest værdifulde del af ejendommen.

Stor tilbagegang i Furesø Kommune

Kommunen har siden Grøn Plan 2013⁵ og senest i forordet til det kommunale budget 2024 haft målsætning om at øge biodiversiteten.

Men desværre fortsætter tilbagegangen i Furesø kommune.

Furesø har i alt mistet 23 sommerfugle. Selv Violetrandet Ildfugl har nu (2024) kun 2 levesteder og for bare 15 år siden havde den 7 levesteder i kommunen⁶. Senest er også planter som Djævelsbid, orkideen Pukkellæbe, Engblomme, og selv den fokussarten Tørveviol, som ikke findes andre steder i Danmark, er sidst set i Sortemosen i 2019⁷.

Hvis en tilsvarende tilbagegang i naturen foregik i Greve, Herlev, Kerteminde eller Nyborg kommune ville det betyde langt mindre – **men det er en katastrofe, fordi det sker i Furesø kommune**. Dette skyldes at Furesø har meget store dele af kommunen udpeget som værdifulde for hele Danmarks biodiversitet.

⁴ <https://www.biodiversitetsraadet.dk/pdf/2023/12/Aarsrapport-Biodiversitetsraadet-2023.pdf>

⁵ <https://www.furesoe.dk/p/Dokumenter/Politik/Politikker%20og%20planer/Klima%20og%20milj-/groen-plan-2013-2024.pdf>

⁶ Natur 360s, "Notat om arter" 2024

⁷ <https://www.naturbasen.dk/observation/2982066/toerve-viol>

Furesø kommune særlige ansvar og uforholdsmæssige store pligt

Furesø er i toppen, når det handler om natur. På ranglisten ”naturkapital-index⁸” har Furesø højere score end Thisted, Bornholm, Lejre, Rudersdal, ja selv Silkeborg kommune.

En forestilling om, at naturen kan prioriteres bedre i andre kommuner end i Furesø kommune, længere væk fra hovedstaden eller andet, er altså ikke begrundet i data eller videnskab. Tværtimod.

NATURKAPITALINDEKS

Find din kommune

Kommunerangering

RANGERING	NKI POINT
1 Fane	87
2 Læse	81
3 Tårnby	75
4 Lyngby-Taarbæk	64
5 Furesø	57
6 Rudersdal	54
7 Halsnæs	53
8 Gribskov	48
9 Hillerød	47
10 Helsingør	46
11 Dragør	45
12 Thisted	43
13 Silkeborg	43
14 Allerød	39
15 Fredensborg	38
16 Frederikshavn	38
17 Syddjurs	37
18 Hørsholm	36

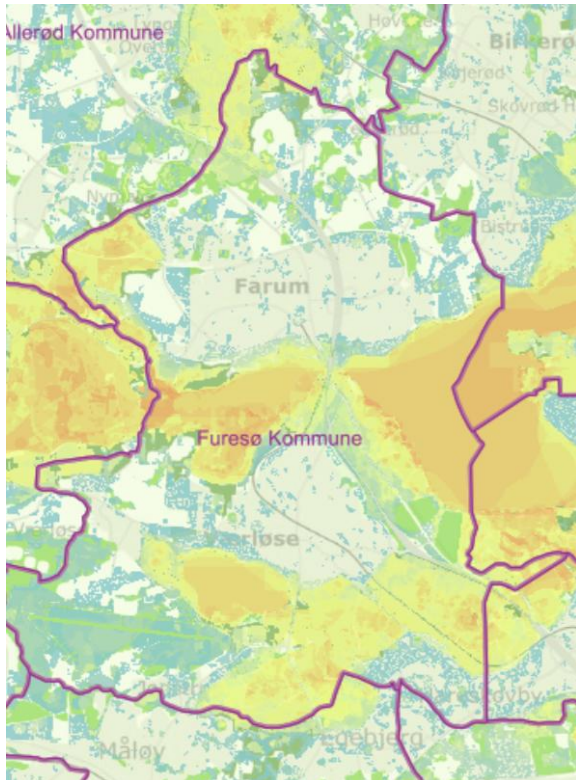
Hent indeks

Foto: Baunesletten. Lysåbent kommunalt areal og det sidste (eller næstsidste) levested for violetrandet ildfulg. Store dele af arealet er fattigt på blomstrende urter og domineret af græsarten draphavre. MRV.

⁸ <https://biodiversitet.nu/naturkapital>

Bioscore – her skal naturen prioriteres først

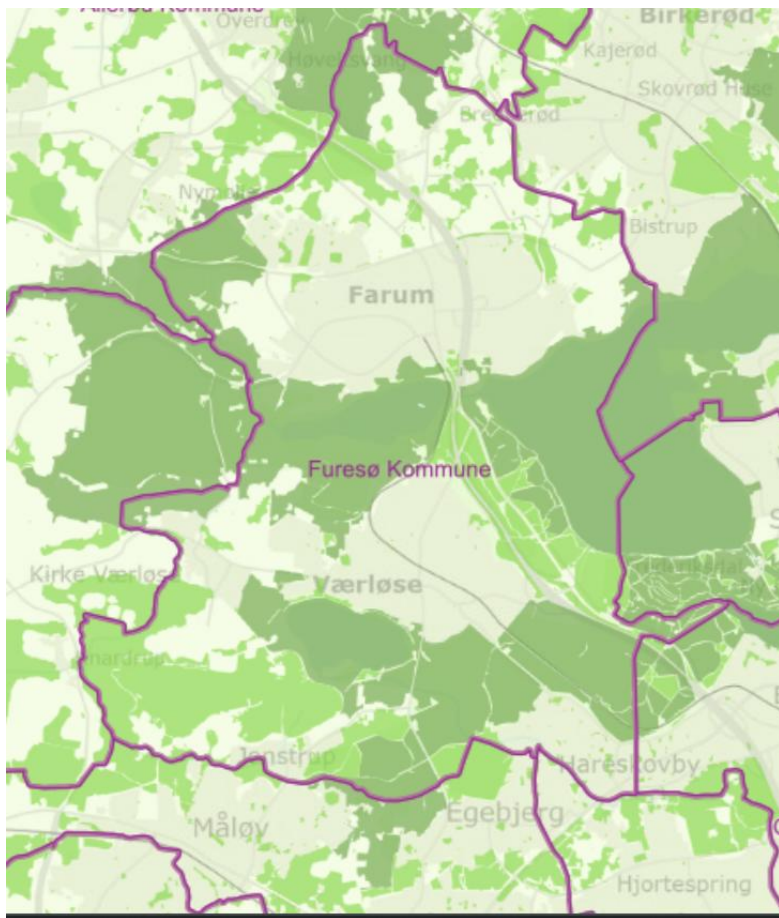
Bioscoren er en skala, der illustrerer, hvor man skal prioritere naturen i Danmark. Når man ser på bioscore (Ejrnæs, 2018⁹ - opdateret data fra 2020), viser analysen, at Furesø kommune også afgjort er blandt de vigtigste kommuner i hele Danmark. Særligt Sortemosen viser meget høje niveauer af bioscore - også i national sammenhæng.

Sortemosen har i de seneste årtier, under Naturstyrelsens forvaltning, været i kraftig tilbagegang med hensyn til biodiversitet, da hele området har været under tilgroning af nåletræer, pil og el. Og isoleret set er Sortemosen nok det område, hvor Furesø kommune har mistet flest arter, og hvor behovet for naturgenopretningen er mest akut.

⁹ https://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notater_2018/Biodiversitetskortets_bioscore.pdf

Kan man overhovedet finde store naturarealer i Danmark?

Spørgsmålet er ofte stillet i debatten om fremtidens natur og rapporten fra Aarhus universitet **“POTENTIALET FOR AT RESERVERE 30% AF LANDAREALET TIL BESKYTTEDE OG STRENGT BESKYTTEDE OMRÅDER I DANMARK”** svarer på netop dette spørgsmål.

Når man zoomer ind på Furesø, er det tydeligt at Furesø kommune ikke kun har ansvar for en stor del af Danmarks biodiversitet, men at man netop også i Furesø har gode muligheder for at skabe de store sammenhængende naturområder. De højest prioriterede områder er mørkegrønne, mens sekundært prioriterede områder er lysegrønne.

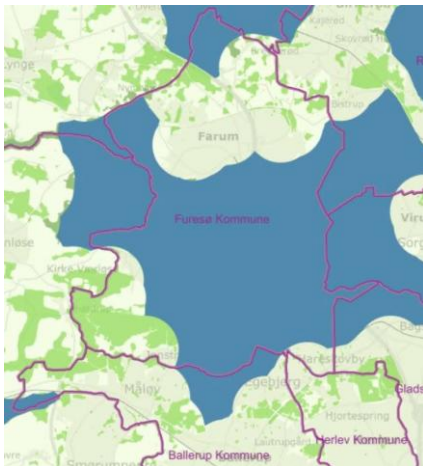
Bemærk, at hele Baunesletten er mørkegrøn. Mørkegrøn er også hele området ved Søndersø, Ryget Skov inklusive marker, Sækken, Sortemosen, Hareskov, Farum Lillevang, Terkelskov, Ravnsholt og hele nordsiden af Farum sø og hele Nørreskoven og bredden af Furesø.

Flyvestationen er lysegrøn sammen med de skovpartier, som motorvejen og jernbanen gennemskærer, nogle golfbaner og nogle mindre isolerede klatter nord for Farum (primært agerland, hestefolde, eng og overdrev med små vådområder eller værdifulde levende hegn).

Foto: Molslab med halvvilde heste. I maj er ingen farvet lyserød af blomstrende orkidéer. MRV.

Hvor skal Danmarks natur prioriteres i fremtiden?

Vi kan ikke vælge placeringen af naturindsatser efter forgodtbefindende og lade andre hensyn stå forrest på de afgørende arealer - og samtidig forvente at det gavner biodiversiteten.

KUs analyse *"Mere og bedre og større natur i Danmark"* skæver ikke til bebyggelse og infrastruktur, men fokuserer på den optimale placering (blå markering) af beskyttet natur i forhold til hvor de sjældne arter befinder sig og lader det være op til politikere og praktikere at få arealerne i spil.

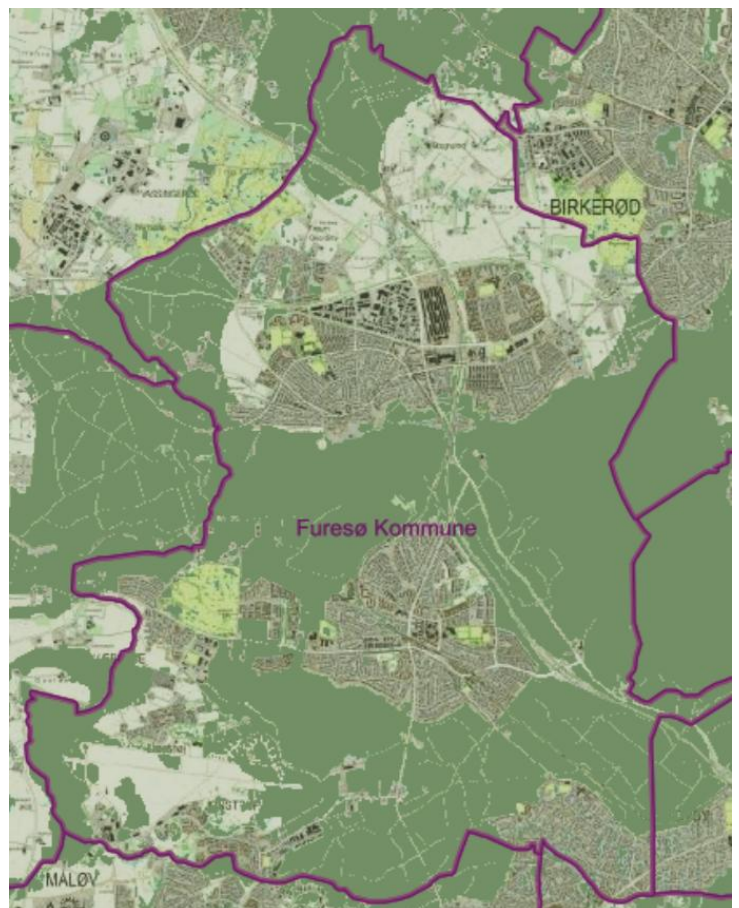
Figur: *"Mere og bedre og større natur i Danmark"* (KU, 2024).

Sammenstilning af data

Den tydeligste indikation på Furesøs særlige ansvar for at prioritere naturgenopretning på store arealer ses, når man kombinerer Århus Universitets kortlægning over potentielle store sammenhængende naturområder (Ejrnæs, 2022) med Københavns Universitets oversigt over de vigtigste områder for biodiversiteten i Danmark (Petersen, 2024).

Der er næppe nogen kommuner i hele Danmark, der - selv fratrasket bebyggede arealer og infrastruktur - har en så stor andel areal udpeget som vigtige indsatsområder for naturen på nationalt niveau.

Hvis ikke der skal foregå en stor indsats med naturgenopretning og beskyttelse af store sammenhængende naturområder i Furesø Kommune, er det svært at se, hvor man ellers skulle gøre det.

Men hvordan skal naturen så prioriteres – hvad skal vi gøre?

Biodiversitetsrådet har svaret på dette i flere rapporter:

Genopret de naturlige processer – og fjern de direkte trusler

Dette betyder, at man skal genoprette de naturlige forhold (processerne) mht. naturlige vandforhold, også kaldet naturlig hydrologi, naturlig tilstedeværelse af dyreliv (herunder store græssende dyr) og en naturlig tilstedeværelse af sten, veterantræer, terræn, flora mm.) Naturen skal også beskyttes mod truslerne (skadelige menneskelige aktiviteter og produktion, forurening, dræning, hugst, forstyrrelser mm.).

IPBES, FNs biodiversitetsråd i Danmark, har udgivet denne fælles ekspertudtalelse¹⁰ hvor de 5 vigtigste punkter, som alle bør følges på nationalt prioriterede arealer, er følgende:

1. Etablering af flere store selvforvaltende naturområder (mere end 1000 ha)
2. Urørt skov (herunder at skov kommer af sig selv = naturlig tilgroning)
3. Genopretning af naturlig hydrologi, (søer, vandløb, moser og vand-dynamik.)
4. Genopretning af nøglearter og deres økosystemfunktioner
5. Genopretning af små naturområder, som trædesten og spredningskorridorer

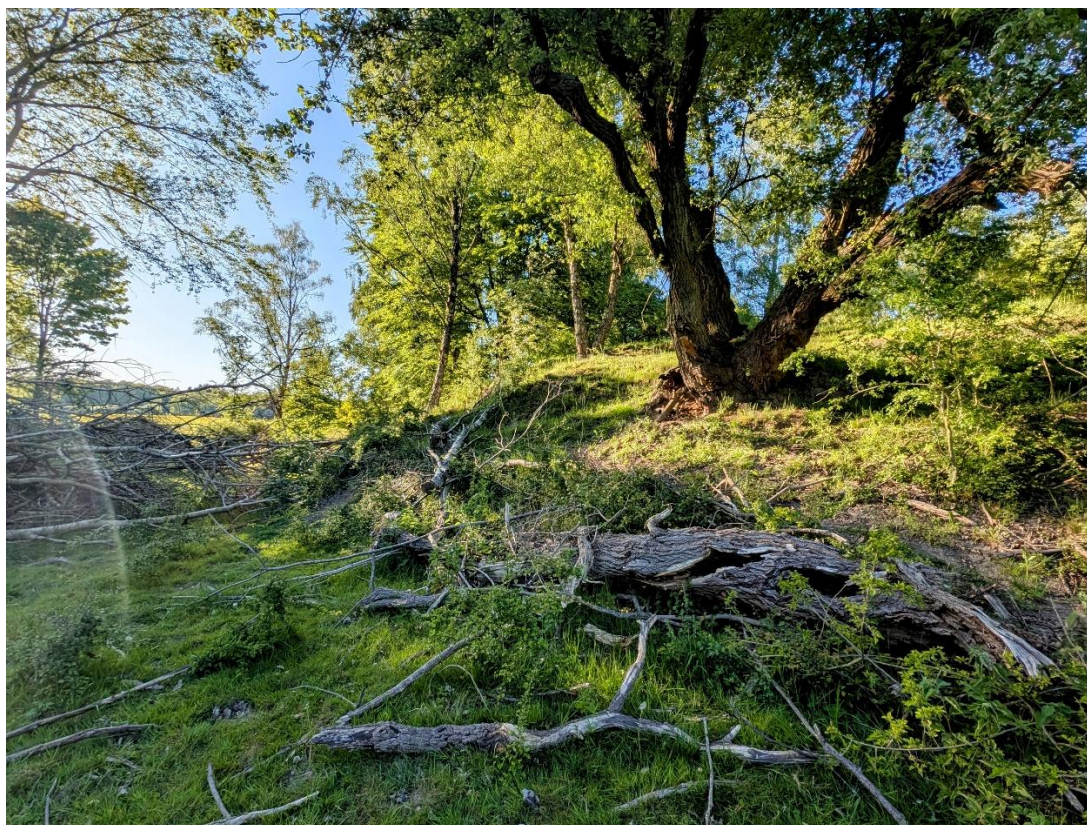

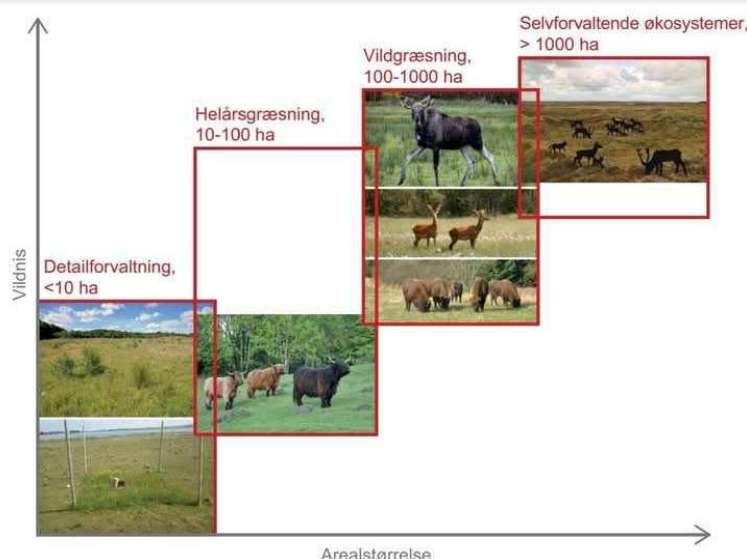
Foto: Allerød lergrav, strukturer i et landskab med døde træer og græssende dyr. MRV.

¹⁰ https://www.ipbes.dk/wp-content/uploads/2022/03/Genopretning_ekspertudtalelse_land.pdf

Hvor små kan arealer være med hensyn til helårsgræsning?

Områder større end 10ha kan have helårsgræsning, og særligt i naturområder med indslag af lysåben natur, er dette vigtigt. Jo større naturområdet er, jo bedre, men helårsgræsning anbefales ned til arealer med bare 10 hektar og bør prioriteres (Fløjgaard, 2017¹¹).

Figur 6.1. Hvor vildt kan det blive? Jo større naturarealer desto større er potentialet for vild natur med naturlige processer og vilde planteædere. Inddelingen i de fire størrelseskategorier er vist med et symbolsk overlap i figuren. Dette viser, at man ikke alene ud fra arealets størrelse kan fastlægge forvaltningen, men også er nødt til at se på sammensætningen af arealets naturtyper osv. Fotos: Peder Størup, Catrine G Jensen, Naturstyrelsen Bornholm, Jens Vinge, Camilla Fløjgaard

Et helårsgræsningsprojekt i Gladsaxe kommune startede med 3 vildtlevende heste i Høje Gladsaxeparken på bare 12 hektar med både krat, skov og vandhuller. Projektet blev en succes og blev i 2024 sammenlagt med arealer i nabokommunen og dermed udvidet. Nu (2025) lever der 4 heste og 2 gallowayokser på områdets 19 hektar.

Herunder ses de faglige vurderinger af forskellige former for afgræsning og høslæt (Fløjgaard, 2017¹²). Det er tydeligt, at helårsgræsning, med så vildtlevende dyr som loven tillader, er noget af det bedste man kan gøre for naturen i Danmark.

Tabel 4.2. Oversigtstabel over faglige skøn og vurderinger af biodiversitetseffekter ved forskellige plejemetoder. Jo flere +’er, jo større positiv effekt.

Type af effekt	Maskinel biomassehøst	Intensiv sommer- græsning	Sommer- græsning	Rotations- græsning	Vinter- græsning	Helårs- græsning	Vild- græsning
Hæmme tilgroning	+++	++	+	+	++	++	++
Hæmme konkurrenceplanter	+++	+++	++	++	+	++	+
Skabe blottet jord	++	+	-/+	+	+++	+++	+++
Abiotisk variation	-/+	++	++	++	+++	+++	++++
Sprede frø	-	+	+	+	+	++	++++
Kulstof variation	-/+	+	+	++	++	+++	++++
Blomstring	++	-	-/+	++	++	+++	+++
Hvirvelløse dyr	-	-	-/+	+	++	+++	+++
Lysstillede veterantræer	+	++	+++	+++	+++	+++	+++
Gødning til faunaen	-	++	++	+	-	+++	++++
Ådsler	-	-	-	-	-	-	++++

¹¹ <https://dce2.au.dk/pub/sr228.pdf>

¹² <https://dce2.au.dk/pub/sr228.pdf>

I den politiske debat høres ofte udsagn som ”nogle tror, at helårsgræsning er det eneste, der kan gøre noget for biodiversiteten” eller lignende. Men det er ikke uden grund, at helårsgræsning er så højt et prioriteret værktøj og også Naturstyrelsens primære naturgenopretningsgreb i Naturnationalparkerne. Som ovenstående tabel viser, så skal man også gøre andre ting, f.eks. ophøre med produktion og lade vandet flyde frit og naturligt, men helårsgræsning og vildgræsning er altså helt afgørende for at forhindre tabet af biodiversitet i dansk natur.

Derfor benyttes helårsgræsning med succes også af Fugleværnsfonden, Danmarks Naturfond, Den Danske Naturfond, Naturstyrelsen, Aage V. Jensens fonde, Forsvaret, Hempel-fonden (Saksfjed Vildmark), Earthkeeper (Klelund Dyrehave), Gladsaxe kommune, Ålborg Kommune, Solrød Kommune, Vordingborg kommune, Store Åmose naturpark, Furesø Kommune, Københavns kommune, Sjølegård Lodge, Kragelund Mose, Molslaboratoriet, Frederiksværk kommune m.fl

Naturnationalpark i Furesø kommune

Der skal vælges 6 nye naturnationalpark i de kommende år, foruden de 15 der allerede er udpegede. Desuden skal der yderligere udpeges 1 mere specifikt i det østlige Danmark.

Farumskovene var blandt de 23 mulige placeringer på bruttolisten da de første 15 naturnationalparker skulle udpeges. Det er derfor muligt igen at bringe Farumskovene i spil igen. Kommunal opbakning til Naturnationalparken er en vigtig parameter for udpegningen og det lykkedes endda Helsingør kommune at få en naturnationalpark i Hellebæk kohave på trods af at denne placering ikke engang var på bruttolisten og på trods af at området ”kun” er på 622 hektar.

Skovnavn	Max areal (ha)	Kategori Ph.D.	Bemærkninger	Kommunernes tilbagemeldinger	Biodiversitet	Heterogenitet	Dyrevelfærds mæssigt egnet til helårsgræsning	Rekreativ udnyttelse	Arrondering	Infrastruktur	Fortidsminder	Andel af Natura 2000-områder
Farum Lillevang, Terkelskov, Ganløse Ore og Ryget	709	15,25	Ikke medtaget grundet infrastruktur og høj skovandel.	Ingen tilbagemeldinger	+	+	0	Høj	0	÷	0	Høj

Skema: Bruttolisten for udvælgelsen af de første 15 Naturnationalparker.¹³

At Farumskovene ikke blev udvalgt grundet infrastruktur og høj skovandel (jf. ovenstående skema) er nogle mindre praktiske udfordringer der findes kendte oplagte løsninger på.

¹³ <https://naturstyrelsen.dk/vildere-natur/naturnationalparker/saadan-har-processen-vaeret-for-naturnationalparkerne-indtil-nu/23-forslag-til-danmarks-nye-naturnationalparker>

Hvor stort og vildt kan det blive i Furesø kommune?

Furesø kommune kan blive Sjællands - måske Danmarks? - vildeste naturkommune. Vi har de store naturarealer, vi har fagligheden i forvaltningen, ressourcestærke borgere, biodiversiteten er i særklasse, og vidensniveauet i byrådet er ved at bygge sig op. Samtidig kan man trække på de mange grønne kræfter, der arbejder frivilligt og er gået foran i arbejdet for en rigere natur.

Vi kan skabe store sammenhængende naturområder med store dyr og store naturoplevelser på tværs af kommunegrænser beliggende få minutters gang fra flere af kommunens S-togstationer. Den indhegnede dyrehave ved Klampenborg er Danmarks mest besøgte naturområde, så der er en stor efterspørgsel på storslået bynær natur. Det bliver et hit!

Det synes oplagt, at Furesø Kommune kigger på de medtagne arealanalyser, der er foretaget af Københavns Universitet, Århus Universitet og Biodiversitetsrådet - og lægger en plan og opstiller mål for, hvordan man vil leve op til denne forpligtigelse.

Foto: Kvæg der græsser på Molslab. MRV.

En plan bør indeholde klare delmål og en strategi og tidsplan for, hvordan man hurtigst muligt igangsætter beskyttelse, fjernelse af trusler og genopretning af naturen i kommunen, herunder skaber plads til naturlige processer, inklusive helårsgræsning med vildtlevende dyr.

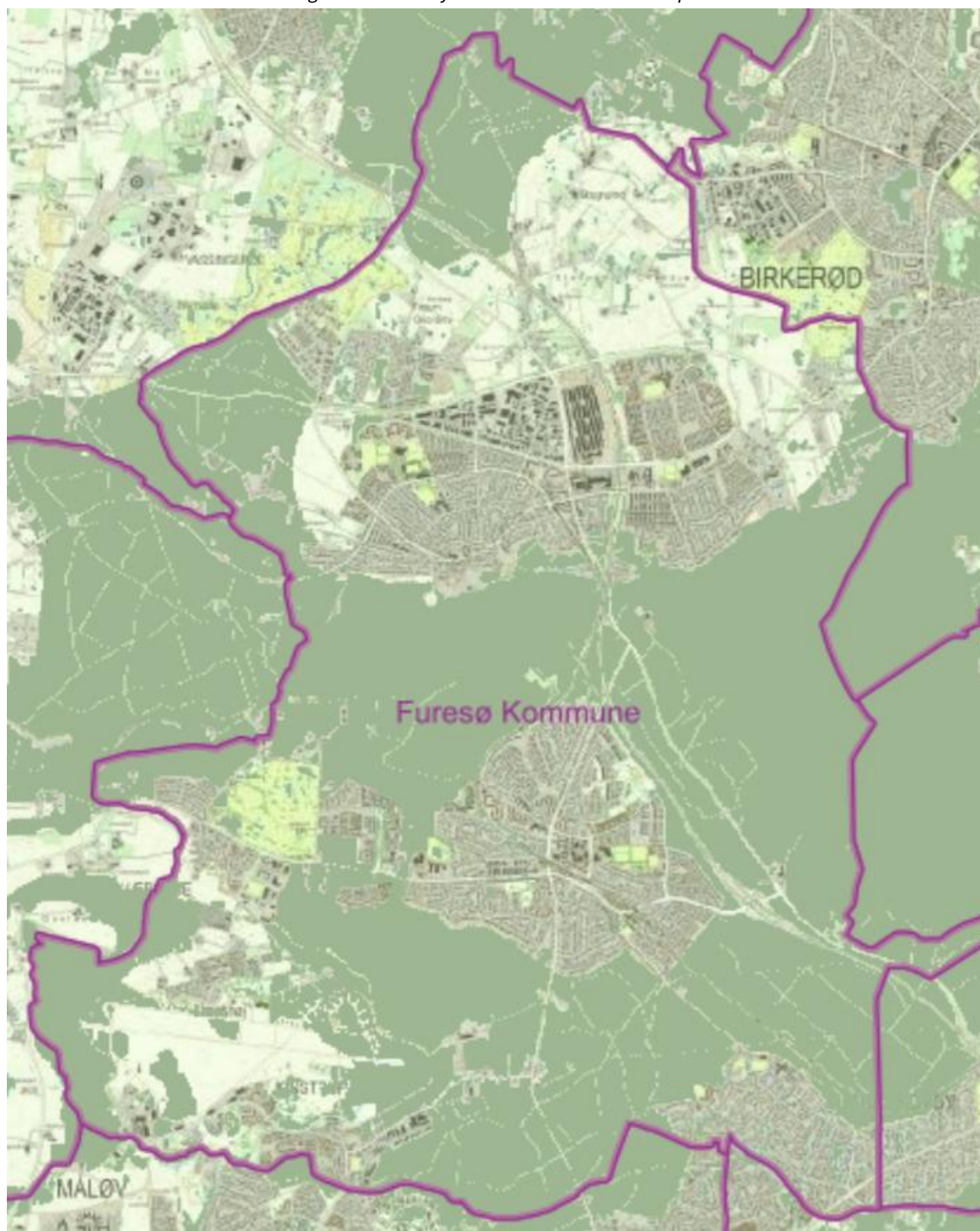
I første omgang ved at gå forrest på kommunens egne arealer, med et godt og ambitiøst eksempel, og dernæst, i samarbejde med Naturstyrelsen, nabokommuner og private lodsejere, at lægge en strategi for de øvrige udpegede naturområder af national værdi.

Sidst men ikke mindst bør Furesø kommunes byråd kontakte den relevante minister for naturnationalparkerne og eksplicit melde ud at en kommende naturnationalpark vil blive budt velkommen i Furesø kommune og bør ligge netop her.

DNs lokale vision "Stor Natur" fra 2023 er stadig en god vision og et godt projekt; det er oplagt at arbejde videre med denne vision sammen med de øvrige arealanalyser. Naturværdierne ER nemlig høje, men forvaltningen af vores natur mangler stadig at følge med, – og hvis ikke det sker, så mister vi de selvsamme værdier, som lige nu udgør vores potentiale.

Furesø kommune kunne blive en helt fantastisk naturkommune – hvis vi vil!

Biodiversitetsrådets sammenstilling af 3 arealanalyser af hvor Danmarks skal prioritere naturen

Kilder og ophavsrettigheder

Alle kortudsnit fra arealinformation.dk

Alle figurer fra de respektive udgivelser omtalt i teksten.

Alle fotos Morten Rosenvold Villadsen. Lokationer: Sækken, Baunesletten, Præstegårdsjordene ved Farum Kirke, Sønderskov, Allerød lergrav og Molslab.

Udgivet af Danmarks Naturfredningsforening lokale afdeling i Furesø kommune, 2025.

Foto: Allerød lergrav med strukturer skabt af træfældning og græssende dyr.